

# CULTUURRAAD

## VOOR DE

# NEDERLANDSECULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1977-1978

24 OKTOBER 1977

### BEGROTING

van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap  
voor het begrotingsjaar 1977

### SECTOR NEDERLANDSE CULTUUR

Artikelen die tot de bevoegdheid van de  
Commissie voor radio en TV behoren (\*)

### VERSLAG

namens de Commissie voor radio en TV door de heer B. GIJS  
aan de Commissie voor de begroting uitgebracht

(\*) Instituten van de Belgische Radio en Televisie.

I.e. Hoofdstuk IX „Instellingen van openbaar nut” van de functionele begroting, blz. 28 - Stuk 4-1 (B.Z. 1977) - Nr. 1 - Bijlage II.

Voorzitter : de heer W. Geldolf.

**Vaste Zeden** : de heren W. Claeyns, P. De Vlies, R. Gijs, L. Lenaerts, J. Lenssens, W. Martens, F. Piot, M. Storme, F. Vanderborght, A. Vanhaverbeke, J. Vergeylen ;

de heren W. Calewaert, W. Geldolf, G. Temmerman, J. Van den Eynden, J. Van Elewyck ;

de heren W. Jorissen, H. Schiltz, R. Vandezande, L. Vansteenkiste ;

de heren F. Colla, A. De Winter, F. Grootjans.

**Plaatsvervangers** : de heren A. Bourgeois, E. Desutter, J. Gerits, R. Nauwelaerts, F. Swaelen, M. Vandewiele ;

de heer J. Mangelschots, mevrouw J. Nauwelaerts-Thues, de heer W. Seeuws ;

mevrouw N. Maes, de heer J. Valkeniers ;

de heren H. De Croo, A. Kempinaire.

**Zie :**

4 - 1 (B.Z. 1977) :

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

**DAMES EN HEREN,**

Uw Commissie heeft in haar zitting dd. 20 oktober 1977 aan de haar toegewezen artikelen de volgende bespreking gewijd.

**1. UITEENZETTING VAN DE MINISTER VAN NEDERLANDSE CULTUUR**

1977 stond voor de BRT in het teken van de herstructuratie van de 3 **omroep-instituten**.

Door de opheffing van het Instituut der Gemeenschappelijke Diensten werden de omroepinstituten bevoegd over de eigen technische en administratieve aangelegenheden.

De autonomie die met de omroepwet van 1960 een aanvang nam, is nu voltooid.

De uitvoeringsbesluiten en bepaalde aanpassingen van het personeelskader zijn nu in uitvoering.

De parlementsontbinding en de wisseling van de regering hebben enige vertraging veroorzaakt.

1977 is ook op televisiegebied belangrijk geworden.

Een aanvang werd genomen met een beperkt 2de televisieprogramma.

De vorige regering heeft de toestemming verleend op voorwaarde dat de meeruitgaven beperkt bleven tot de beschikbare kredieten. Dit is gebeurd. In oktober is dit 2de televisieprogramma uitgebreid tot vier avonden per week.

De opheffing van het gemeenschappelijk instituut heeft de beide omroepen ertoe aangezet 2 symfonische orkesten samen te stellen. Van Vlaamse zijde zal dit orkest geformeerd worden door een groepering van de bestaande orkestformaties.

Chauvinisme op grond van eigen kunnen is beslist geen ondeugd die onze landgenoten kenmerkt. Eerder het tegendeel is waar. In tegenstelling met de ons omringende landen is de belangstelling voor het buitenlands aanbod op omroepgebied groot. Dit heeft natuurlijk te maken met de dichtheid van het kabelnet, maar dit zal ook te maken hebben met de kritische ingesteldheid tegenover produkten van eigen bodem.

De BRT deelt overvloedig in die kritische beoordeling, alhoewel een objectief kijker moet toegeven dat heel wat BRT-programma's de vergelijking met het buitenland kunnen doorstaan, met uitzondering wellicht van het amusement.

De blik van het in politiek geïnteresseerde publiek — en dat geldt op de eerste plaats de politici — is vooral gericht op de informatie. Het is de minister opgevallen dat de traditionele kritiek op de objectiviteit van radio en televisie de laatste tijd aanzienlijk is afgezwakt. De informatie rubrieken van de BRT zijn aanzienlijk verbeterd.

De waakzaamheid inzake objectiviteit **wordt** uitgebreid op ook andere dan zuiver nieuwsuitzendingen.

Meer dan 3/5 van het TV-budget, van mensen en programma's, zijn onder te brengen in „cultuur”, „**informatie**” en „**volwassenenvorming**”. De BRT wenst terecht de omroep in dienst te stellen van haar eerste opdracht, die een culturele en informatieve opdracht is.

Het moge ons verheugen dat de gemiddelde kijkdichtheid van de Vlaamse televisie rond de 66 % ligt, waar bv. de RTB beneden de 50 is gedaald.

Ook wat de produktie van eigen programma's betreft loopt de BRT de RTB ver voorop.

Nochtans is ook op financieel gebied voor BRT de gouden tijd van de zestiger jaren lang voorbij.

De begroting voor 1976 bedroeg 1 569 miljoen.

Zij bedraagt voor 1977 : 1 735 miljoen, dat is een verhoging van iets minder dan 10 % .

De opheffing van het gemeenschappelijk instituut laat de BRT toe ook op technisch en administratief gebied een meer doeltreffend beheer te voeren. De eerste ervaringen wijzen uit dat de „technische splitsing” voor de BRT een aanzienlijke besparing heeft betekend.

Op technisch gebied betekende de ingebruikneming van de zender Wolvertem een gevoelige verbetering van de ontvangstmogelijkheden van de radio. De radioketens hebben in 1977 hun identiteit versterkt : het eerste programma als een algemene service- en informatieketen, het tweede programma als de populaire regionale omroep en het derde programma als de waardige tegenhanger van het Britse third-program en van Hilversum 4.

De luisterdichtheid van „BRT-klassiek” is overigens verdubbeld, zij het dat het maar 2 % uitmaakt van de totale beluistering.

Een functionele begroting werd niet ter tafel gelegd omdat zij achterhaald is door de integratie van de gesplitste diensten van het Instituut van de Gemeenschappelijke Diensten, dat door de wet van 18 februari 1977 werd opgeheven.

## 2. ALGEMENE BESPREKING

Rekening houdend met de laattijdige indiening van deze begroting — het krediet van 1977 is bijna opgebruikt — is de commissie van oordeel dat de bespreking van de voorgedachte begroting zich tot een minimum moet beperken. Ze neemt zich voor naar aanleiding van de begroting voor 1978 een meer diepgaande bespreking te wijden aan de problemen van het radio- en televisiebeleid. De laattijdigheid waarmee deze begroting werd ingediend is een gevolg van de vertraging waarmee de dotaties worden gestemd.

Tijdens de korte algemene bespreking werden de volgende problemen aangeraakt :

- het tweede televisienet
- het personeelsbeleid
- de aangekochte programma's van de v.z.w. Festival van Vlaanderen
- de controle op de berichtgeving
- de controle op de sluikreklame
- enkele begrotingscijfers.

### 2.1. Het tweede televisienet

Verscheidene commissieleden maakten opmerkingen of stelden vragen over het tweede televisienet, wat door som-

**migen** reeds een tweede programma werd genoemd. Deze opmerkingen en vragen kunnen als volgt worden samengevat :

— de Minister had aan de commissie vooraf overleg beloofd wanneer er een fundamentele verandering zou plaatsgrijpen in het radio- en televisiebeleid. Nochtans werden tijdens de vakantie beleidsbelissingen genomen in verband met de splitsing van de televisieprogramma's en het in gebruik nemen van een tweede net ;

— verschillende leden merken op dat was overeengekomen dat dit tweede net uitsluitend zou worden gebruikt voor de heruitzending van programma's. Nu blijkt dat het tweede net niet alleen wordt gebruikt voor de heruitzending van programma's die reeds via het eerste net werden uitgezonden, maar ook om eigen programma's te brengen. Deze leden zijn dan ook van oordeel dat de huidige handelswijze zich halverwege op de weg naar een tweede programma bevindt ;

— tenslotte vragen enkele leden zich af hoe dit tweede net kan worden **geëxploiteerd** en hoe de kwaliteit van de uitzendingen kan worden gewaarborgd zonder waarneembare kosten. In de begroting, die trouwens slechts een geringe verhoging te zien geeft in vergelijking met 1976, worden geen kredieten voorzien voor het tweede net.

Het antwoord van de Minister, bijgestaan door vertegenwoordigers van de BRT, luidt als volgt :

Er waren reeds sedert geruime tijd twee netten beschikbaar over het ganse land. Deze twee netten zonden hetzelfde programma uit, dat echter te gestoffeerd was en bijgevolg soms tot laat in de avond duurde. De kijkdichtheid neemt echter sterk af na 22 uur. Dat bracht met zich mee dat bepaalde programma's, die doorgaans laat werden gebracht, zoals literaire en andere culturele programma's nog een geringere kijkdichtheid hadden dan ze normaal zouden hebben. Bovendien kreeg de BRT moeilijk te plaatsen reeksen, die nochtans belangrijk waren, zoals „World at War”, niet in het programma opgenomen. Dank zij het tweede net worden nu ongeveer 11 programma-uren per week naar een beter uur overgeplaatst.

De BRT is **momenteel** aan de limiet van zijn mogelijkheden gekomen wat personeel en produktie betreft. De produktie van de BRT is constant gebleven. Het gaat hier dus niet om een tweede programma. Een tweede programma impliceert een eigen specifiek beleid, met eigen middelen en een aanzienlijke uitbreiding van de zendtijd.

Nochtans moet worden opgemerkt dat er een uitbreiding van de zendtijd is, daar de 11 wekelijkse programma-uren van het tweede net gepaard gaan met een vermindering van 6 tot 7 programma-uren in het eerste net. Dit komt neer op 3 tot 4 uren extra zendtijd per week.

Het gebrek aan bijkomende middelen zal opgevangen worden door een inkrimping van de zendtijd, gespreid over het ganse jaar. Belangrijk is ook de opmerking vanwege een BRT-afgevaardigde dat, indien er een tweede programma zou komen, geen politiek van concurrentie tussen beide netten zou worden gevoerd, maar er zou worden gestreefd naar complementariteit tussen beide programma's.

Verschillende commissieleden drukken de vrees uit dat er een ongemerkte evolutie aan de gang is naar een tweede programma, waarbij de toename van de zendtijd zal leiden tot het aanvragen van bijkredieten.

## 2.2. Programma's door de BRT aangekocht van de v.z.w. Festival van Vlaanderen

Een lid vraagt zich af waar de bedragen van de toelage aan het Festival van Vlaanderen terug te vinden zijn.

Ook wordt gevraagd of het waar is dat er **nog** talrijke programma's reeds betaald werden, hoewel ze niet werden uitgezonden.

Volgens een ander lid heeft de BRT een achterstand in de betalingen aan de v.z.w. Festival van Vlaanderen. Tenslotte wordt gevraagd cijfers daarover te publiceren in het verslag. Op deze vraag wordt geantwoord dat de **afkoop**-rechten van programma's van het Festival van Vlaanderen door de BRT in het totaal 15,6 miljoen F bedragen, waarvan 10,9 miljoen F voor de radio en 4,7 miljoen F voor de televisie.

## 2.3. Personeelsbeleid

De begrotingscijfers geven aanleiding tot enkele vragen in verband met het personeelsbeleid. Zo constateert een lid een aanzienlijke fluctuatie van de bedragen in artikel 5 11.03 „lasten van pensioenen” die van 23,9 miljoen werkelijke kosten in 1975, over 25,7 miljoen voorziene kosten in 1976, voor 1977 40,2 miljoen bedragen. Verder stelt hetzelfde lid vast dat de voorziene erelonen voor losse medewerkers aan uitzendingen (art. 512.05) in vergelijking met vorige jaren een aanzienlijke vermindering te zien geven. Hij vraagt zich af of dit een tijdelijk verschijnsel is, ofwel een uiting van een wijziging in het personeelsbeleid.

Op deze vragen wordt het volgende antwoord verstrekt :

Als gevolg van een sprongsgewijze recrutering in het verleden, waarbij in de loop van bepaalde jaren een groot aantal medewerkers werd aangeworven, zal de pensioenlast van de BRT in de toekomst ook sprongsgewijze toenemen. **De** plotse verhoging van de voorzieningen in deze sector wordt gedeeltelijk verklaard door een plotse toename van het aantal **pensioensgerechtigden**. Bovendien werd een stelsel van groepsverzekering ingevoerd, voor de losse medewerkers, die recht krijgen op een pensioentoeelage die hun totale pensioen vergelijkbaar maakt met dat van een vast benoemd personeelslid. De bijdrage van de BRT bedraagt 3,6 % van de bruto wedde van de betrokken personeelsleden. Deze bijdrage fluctueert, net als de wedden zelf, met de index van de kleinhandelsprijzen.

De vermindering van de post „erelonen losse medewerkers aan uitzendingen” is te danken aan een vermindering van de kosten van het Luister- en Kijkonderzoek. De **mecanografische** verwerking van de gegevens werd uitbesteed aan een privé-onderneming, waarbij vooral het systeem van optische lezing van de enquête-formulieren een dure operatie bleek. Door een deel van de werkzaamheden terzake nu zelf uit te voeren, wordt door de BRT een bedrag van ca. 2 miljoen uitgespaard. Ongeveer de helft daarvan zal worden besteed aan een uitbreiding van het Luister- en Kijkonderzoek, terwijl de andere helft **inderdaad** in vermindering komt van artikel 512.05.

Aansluitend bij dit antwoord wenst een lid te weten of het aanvullend pensioenregime, via een groepsverzekering, een nieuwigheid is. De vraag kan inderdaad worden gesteld of een dergelijk regime ook wordt toegepast in andere parastatale instellingen en of hier niet van een precedent kan worden gesproken, dat tot aanzienlijke meeruitgaven in de **toekomst** zou kunnen leiden.

Een precies antwoord op deze vragen kan niet worden gegeven, Het hier besproken regime schijnt reeds een 5-tal jaren in voege te zijn bij de BRT.

#### 2.4. Controle op de berichtgeving

Enkele commissieleden beklagen zich over tendentieuze berichtgeving, niet alleen in de zuiver informatieve programma's, maar ook in andere. Verschillende vragen worden daarom gesteld over de controle die wordt uitgeoefend over de programma's.

De concrete vragen die terzake werden gesteld zijn de volgende :

— in een bepaald programma werd kritiek uitgebracht over een onderwijsinstelling van het rijk. De verantwoordelijken van het programma lieten deze kritiek ruimschoots aan bod komen, zonder aan de betrokken instelling de kans te geven zich te verdedigen ;

— een lid vraagt of het wel de rol is van een informatie dienst van radio en televisie om enquêtes in te richten op politiek terrein. Het gaat hier met name over de enquête bij middel van individuele formulieren, voorgelegd in gemeenteraden ;

— verschillende leden menen dat de omroepwet door de BRT geregeld wordt overtreden, met name de bepaling betreffende de neutraliteit van de berichtgeving. Een lid stelt vast dat ook in niet-informatieve programma's aan berichtgeving wordt gedaan. Een ander lid merkt verder op dat sommige politieke regimes steeds met name worden genoemd, terwijl dit voor andere regimes niet het geval is. Hij vraagt dat de steeds weerkerende omschrijving van bepaalde regimes ofwel algemeen zou worden gebruikt ofwel niet ;

— tenslotte wenst een lid te weten of de geruchten volgens dewelke op de 3 radionetten een verschillend nieuwsberichtenprogramma zou worden uitgezonden gegrond zijn. Hij vraagt of dit een uitbreiding van de redactie met zich zou meebrengen en wat de kostenraming daarvan is.

De volgende antwoorden worden op deze vragen verstrekt :

— het is betreurenswaardig dat in een uitzending eenzijdige kritiek wordt toegelaten op een persoon zonder dat hem de kans wordt gegeven zich te verdedigen. De recente wet op het recht op antwoord kan hier door de benadeelde partij worden ingeroepen, maar in de toekomst zal nog strenger worden toegekeken op het naleven van de regels terzake, om dergelijke betreurenswaardige feiten te voorkomen ;

— problemen, zoals het uitvoeren van politieke enquêtes, worden automatisch in de raad van beheer van de BRT besproken ;

— ook wordt gewezen op de onderlinge „bewaking” van de personen die medewerken aan de programma's, als gevolg van de hiërarchische en functionele structuur van de nieuwsdienst. De waakzaamheid is groot, maar vooral voor de radio-uitzendingen nog niet volkomen waterdicht. Hierbij wordt gewezen op een te groot aantal losse medewerkers waarvan de bevoegdheid niet altijd voldoende is, bij de radio. Thans werd een optie genomen om op dat gebied te streven naar een groter aantal bekwame, vaste medewerkers. Het met name noemen van sommige welbepaalde regimes, wordt in strijd geacht met de deontologische regels ;

— wat tenslotte de verschillende nieuwsprogramma's betreft over de drie radionetten, wordt er op gewezen dat het enige verschil erin bestaat dat op het eerste programma het nieuws meer uitgebreid kan gegeven worden dan op de andere programma's. Wat over de antenne komt is hetzelfde, maar op de drie programma's wordt niet noodzakelijk evenveel gegeven. Voor sommige zenders vallen bepaalde delen van het nieuws, zoals „Aktueel" weg.

Een lid drukt tenslotte de wens uit dat de commissie op gang zou worden gebracht die de relaties tussen de geschreven pers en de radio en televisie moet onderzoeken.

## **2.5. Controle op de sluikreklame**

Een lid stelt de vraag welke konkrete maatregelen werden getroffen door de BRT na de publicatie van het verslag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers over de sluikreklame en van de ontwerpresoluties terzake.

Door enkele leden worden voorbeelden en publicaties aangehaald waaruit blijkt dat nog bepaalde misbruiken werden vastgesteld inzake sluikreklame. Zo wordt opgemerkt dat het niet zou mogen worden toegelaten dat namen van tijdschriften of uitgeversmaatschappijen worden vermeld in de uitzendingen.

Namens de BRT wordt verklaard dat het rapport van de commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers betreffende de sluikreklame uitvoerig werd besproken en dat een bestuurscollege dagelijks moet waken over de toepassing van de deontologische regels omtrent dit onderwerp. Concreet kunnen geen extra-maatregelen worden getroffen, omdat de controle op de sluikreklame ingebouwd is in de praktische, dagelijkse werking. Op ieder niveau van het maken van een programma rust een specifieke verantwoordelijkheid voor het weren van sluikreklame. Zo beantwoordt een „misbruik" dat in Oostende werd vastgesteld en in een krant vermeld niet aan de werkelijkheid, omdat bij de voorbereiding van de gewraakte uitzending alle regels werden in acht genomen die door Eurovisie werden bepaald.

Wat het vermelden van namen van tijdschriften en uitgevers betreft wordt aangenomen dat het om een delicate materie gaat, maar dat men omwille van de goede service aan de kijker of luisteraar moeilijk deze informatie kan achterhouden.

## **2.6. Enkele opmerkingen in verband met de begrotingscijfers**

Een lid vraagt zich af of er niets kan worden uitgespaard op de auteursrechten waarover door de BRT wordt onderhandeld, omdat ze in de huidige omstandigheden tweemaal worden betaald, namelijk door de BRT enerzijds en door de kabeldistributiemaatschappijen anderzijds, hoewel deze laatsten slechts de funktie vervullen van een antenneversterker. Uit het antwoord van de Minister blijkt dat er op dit ogenblik een proefgeding aan de gang is over het complexe probleem van de auteursrechten en dat, in tegenstelling tot de mening die door een lid van de Commissie werd uitgedrukt, nog geen definitieve uitspraak gedaan en de stelling van de kabeldistributiemaatschappijen bijgevolg nog niet werd verworpen. Vooraleer het probleem van de auteursrechten opnieuw op te nemen, zal de uitspraak van het gerechtshof worden afgewacht.

Een lid stelt vragen over artikel 420.01 (tussenkost van derden in de uitzendingskosten), waarvan de bedragen sterk schommelen (26,1 miljoen in 1975, 8 miljoen in 1976 en 25 miljoen in 1977).

In het antwoord wordt er op gewezen dat het hier om **niet-limitatieve kredieten** gaat, waarvan de uitgaven steeds gelijk zijn aan de ontvangsten. Zo worden de kosten, gedragen door instellingen zoals het Gemeentekrediet of de Nationale Loterij, geboekt als uitgaven en meteen ook als inkomsten. De som van de uitgaven onder artikels 540.01 (publikatiekosten) (gemeenschappelijke kosten), 540.01 (betalingen op aandeel van derden in programmakosten) (klankradio) en 540.01 (idem televisie) is precies gelijk aan het bedrag van artikel 420.01 (tussenkost van derden in de uitzendingskosten).

### 3. BESLUIT

Omwille van de tijdsdruk, konden, naar aanleiding van de indiening van de begroting voor 1977, de belangrijke problemen van het omroepbeleid slechts oppervlakkig worden aangeraakt. De commissie neemt zich voor deze problemen grondiger te bespreken naar aanleiding van de begroting van 1978. Naast de onderwerpen die reeds tijdens de huidige bespreking aan bod kwamen, zal daarbij wellicht ruime aandacht worden besteed aan de globale media-politiek, waarvan de relatie tussen de diverse media, waaronder de geschreven pers en de radio en televisie, een belangrijk onderdeel uitmaakt.

*De Verslaggever,*

R. GIJS

*De Voorzitter,*

W. GELDOLF

---